

WSTĘP

W dniach 25–26 kwietnia 2017 roku Wrocław stał się miejscem świętowania dwóch jubileuszy w ramach konferencji naukowej zatytułowanej „Dokonania dekady i perspektywy rozwojowe studiów nad mediami i komunikowaniem w Polsce”. Pierwszym jubilatem było Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej, drugim Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Wrocławskiego. Jubilaci świętowali 10-lecie swojej działalności, podsumowywali osiągnięcia i własny wkład w rozwój badań medioznawczych w Polsce. Konferencja stała się okazją do spotkania ponad 200 znakomych badaczy mediów i komunikacji z Polski oraz innych krajów europejskich. W trakcie naukowych obrad zarysowany został stan badań nad mediami i komunikacją w Polsce, nakreślona specyficzna dla nauk o mediach metodologia badawcza, prelegenci zaprezentowali także wyniki realizowanych przez siebie badań. Wielość wystąpień i różnorodność referatów świetnie zobrazowały bogactwo zainteresowań polskich badaczy nad mediami i różnymi aspektami komunikacji.

Konferencja była okazją do podsumowania dekady aktywności Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej, które przyczyniło się do integracji polskich komunikologów, organizując liczne kongresy i konferencje naukowe, inicjując ważne publikacje, pomagając wreszcie w wykształceniu się tożsamości nauk komunikologicznych i medioznawczych (mając przede wszystkim kluczowy wpływ na wprowadzenie nauk o mediach do wykazu dyscyplin naukowych jako odrębnego obszaru badawczego).

W tej samej dekadzie przyszło rozwijać się Instytutowi Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Wrocławskiego, który w ciągu tych lat stał się jednostką naukową realizującą szereg badań nad mediami, komunikacją, filmem czy komunikacją wizerunkową, a także doskonalącą programy kształcenia studiów przygotowujących do pracy zarówno w zawodach dziennikarskich, jak i szeroko pojętych zawodach kreatywnych, związanych głównie z projektowaniem komunikacji i budowaniem pozytywnego wizerunku firm i organizacji.

Na niniejszy tom złożyły się artykuły stworzone na bazie wybranych referatów wygłoszonych podczas konferencji. Zostały one ułożone w trzy działy zatytułowane kolejno: *Z teorii komunikacji*, *Z badań nad komunikacją*, *Z teorii i praktyki badań nad mediami*. Teksty składające się na pierwszy z nich opisują autorskie refleksje na temat współczesnych przejawów komunikacji, zarówno w przestrzeni międzypersonalnej, międzykulturowej, jak i publicznej. W tej

części pojawiają się także rozważania nad specyfiką komunikowania medialnego, możliwością budowania obiektywnych przekazów oraz charakterem i zakresem nauk o mediach.

Drugą część książki, zatytułowaną *Z badań nad komunikacją*, wypełniają teksty analityczne, których autorzy skupiają się na szczegółowych aspektach różnych przestrzeni komunikacyjnych, dążąc w swych analizach do wykazania specyfiki konkretnych form komunikowania, ich aksjologicznego wymiaru albo społecznej funkcjonalności. Kolejne teksty analizują zatem formy debaty politycznej, reklamę jako formę społecznej komunikacji, a także różne przejawy komunikacji internetowej – wykazując jej coraz silniejszy wpływ na relacje międzyludzkie, komunikowanie polityczne czy sposób budowania pozycji marki.

Ostatnia część książki, zatytułowana *Z teorii i praktyki badań nad mediami*, to teksty poświęcone prezentacji własnych i oryginalnych badań nad mediami, których autorzy dążą między innymi do wykazania wpływu nowych technologii na media tradycyjne i sposoby zarządzania nimi, wskazują na konkretnych przykładach przejawy konwergencji mediów, poddają analizie poszczególne sektory medialne, ich ewolucję kierowaną zmieniającymi się potrzebami użytkowników mediów i nowym sposobem funkcjonowania mediów w sferze publicznej.

Powołana do życia 8 sierpnia 2011¹ roku dyscyplina nauki o mediach nadała tylko formalny bieg rozwojowi badań nad mediami i komunikacją, pozwoliła na zwiększenie autonomii badań nad medialnymi i komunikacyjnymi przejawami życia społecznego, które przecież realizowane były w Polsce od dziesięcioleci – w obszarze różnych dyscyplin naukowych (socjologii, nauk o polityce, literaturoznawstwa czy językoznawstwa). Wskazanie urzędniczym dokumentem odrębności dyscypliny naukowej zajmującej się mediami, nakreślenie drogi rozwoju kariery naukowej osobom badającym media i wszelkie inne przejawy komunikacji społecznej, umożliwienie zdobywania naukowych stopni i tytułów w zakresie dyscypliny jednoznacznie dedykowanej badaniom mediów – to wszystko pozwoliło jednak na pogłębienie integracji środowiska badaczy i wzmocnienie niezależności obszaru badań medioznawczych opartej na trzech podstawowych czynnikach stanowiących o tożsamości dyscyplin naukowych, czyli na świadomości odrębnego przedmiotu badań, metodologii i kultury badawczej².

¹ Zob. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych (Dz.U. 2011, Nr 179, poz. 1065).

² Zob. I. Hofman, *Status dyscypliny nauki o mediach. Konieczna zmiana*, [w:] *Nauki o mediach i komunikacji społecznej*, red. A. Adamski, S. Gawroński, M. Szewczyk, Warszawa 2017, s. 41.

W chwili pisania niniejszego wstępu niejasny jest przyszły układ klasyfikacji dziedzin i dyscyplin naukowych, który z pewnością ulegnie modyfikacji wraz z planowaną reformą nauki i szkolnictwa wyższego. Obecne ustalenia przewidują jednak – mimo zapowiadanej przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego redukcji liczby dyscyplin – zachowanie odrębności nauk o mediach, które połączone z naukami o poznaniu i komunikacji społecznej oraz bibliologią i informatologią miałyby tworzyć nową dyscyplinę, w nazwie mającą uwzględniać dwa silne komponenty: komunikację społeczną i media, jako szeroko nakreślone obszary zainteresowań badawczych. To oczywiście dobra wiadomość dla medioznawczego i komunikologicznego środowiska w Polsce. Pozwala bowiem na planowanie kariery naukowej na zasadach zbliżonych do stanu prawnego obowiązującego w ostatnich latach, a także na dalszy zrównoważony rozwój instytucji naukowych, cyklicznych wydawnictw sprofilowanych pod specyfikę dyscypliny, silnie zakorzenionych w tradycji akademickiej konferencji naukowych zrzeszających przedstawicieli badań nad mediami.

Rozszerzona dyscyplina naukowa mieściłaby w sobie zainteresowania związane z całokształtem badań nad mediami i komunikacją, równocześnie wyraźnie wskazując szerokość zainteresowań badawczych naukowców zajmujących się badaniem, opisem i charakterystyką różnorodnych procesów zachodzących w obrębie mediów i komunikacji na różnych ich płaszczyznach. Różnorodność tych badań znakomicie odzwierciedla niniejszy tom, gromadzący teksty badaczy z różnych ośrodków akademickich, o różnych paradygmatach naukowych oraz opisujące różne obszary komunikacji i odmienne jej przejawy. Wierzymy, że stanowi on kolejny ważny element sprzyjający zarówno rozwojowi dyscypliny naukowej, jak i poszerzeniu wiedzy o wszelkich aspektach komunikacji społecznej.

Redaktorzy
Wrocław, 12.03.2018